

non repugnat beatitudini, quia bene potest aliquis perfectionem suam ad eam adeptus, velle ut per suam meritum, per que ad illam perfectionem attingit, alius per suam orationem attingat ita ut sua merita non sibi solum sint propria sed alii de beneficio Dei acceptantis valeant: sicut potest aliquis summum gradum adeptus in curia Regis per aliqua obsequia velle orare pro aliis; non ut per orationem huiusmodi ad maiorem gradum amicitie attingat; sed ut meritis, per que attingit ad talem gradum, alii ad huiusmodi merita recurrentibus succurrant. Et hoc supposita liberalitate Regis acceptantis illa, non tantum pro illo, sed pro aliis ex liberalitate sua, quia pro minori bono retribuit, non tantum majus bonum, sed etiam plura bona; dum tamen per novum actum voluntatis plures illud bonum sibi applicent, & faciant quantum suum. Cum igitur arguis: Beatus autem videt Deum, velle & potest nolle, Respondeo, nullum membrum oportet dare de non de salute finali illius, qui orat; sed nec de exauditione illius orationis, quam nunc offert, non enim sequitur, Deus revelat Petro Joannem tunc petere A, per merita Petri; ergo revelat Petro Joannem salvandum, vel non salvandum. Nec etiam sequitur; ergo si sibi revelat Joannem exaudiendum; vel non exaudiendum in ista petitione: tamen illo quod revelaretur sibi istum exaudiendum, vel non exaudiendum in ista petitione: non sequitur; ergo frustra orat: quia sicut Deus vult illum salvare & exaudire; ita vult per determinata media, utpote per orationem talis Beati ipsam consequi. Si autem revelat Petro determinate quod Deus nolle illam orationem exaudire; Petrus non esset sibi mediator in orando. Si vero non revelat sibi quod velle, nec quod nolle. Petrus orat expectans, ut orationem suam consequatur determinata revelatio exauditionis, vel saltem determinatus effectus exauditionis, quantum ad ipsam pertinet.

Ad argumenta principalia. Ad primum dico, quod Abraham pro tempore, pro quo intelligitur illud Isaac, fuit in limbo, & per consequens non B. arat: & ideo nescivit filios suos Iudeos habitantes in terra Israel, quia nec notitia naturali intuitiva, que impeditur per immoderatam distantiam, sicut est dictum *is. 2. quæst.* nec notitia revelantis specialis, quia non habuit illam visionem in verbo, quam concomitatur regulariter talis revelatio. Non ergo concludit de Beatis, quibus in verbo, regulariter revelantur, que a Deo spectant, vel tanquam beatitudinem eorum augens, vel tanquam pertinens ad causalitatem eorum, respectu beatitudinis aliorum. Ad secundum dico, quod nihil est in mente, operatio scilicet quæcunque intellectus, vel voluntas, vel quæcunque proprietates, vel conditio realis hujus, vel illius, quin totum ita pateat Angelo proportionaliter presenti non impedito, vel anime non impeditæ proportionaliter presenti, sicut anima conjuncta apparere albedo præsens per sensus. Illud ergo dictum, quod solus Deus novit abscondita cordium, verum est universaliter & ex propria perfectione; ita quod impossibile est, quod per aliquod impediens sibi lateat. Novit etiam, ut iudex universalis omnium

nium talium occultorum illo modo, quo nec Angeli boni, nec mali nec anime separata noverant, immo de ratione Beati multos tales motus, non noverant propter defectum perceptivæ debite; anali autem multa causalitatum præsentia proportionaliter non noverant, Deo impeditæ, propter cuius impedimentum non possunt multa, que tamen non impediunt naturaliter possent. Ad tertium dico, quod oratio nostra nunc supposita habet effectum. Unum, quia meritoria orant, immo opus, valde meritorium. Alium, quia ex hoc, quod specialiter dirigitur pro illo, meritoria est illi, pro quo offertur. & primo modo Beati non habent orationem, sed secundo modo. Nec est inconveniens aliquem, qui iam est in termino, quo ad id, per orationem reverentia; sicut videmus in politicis ubi, ex illud quod vult, dare, vult tamen per intercessionem alienus dare, alius qui non esset dignus statim exaudiri; & maxime vult, si alius apud eum maxime acceptus intercedat, qui tamen acceptus nullum gradum ultraiorem amicitie sibi meretur. Alius possit sibi ut vivat, & qui redit in idem; quod sicut impetrat Beatus alius non sibi, ita causat meritum alii, & non sibi. Oportet enim sua est dispositio de congruo, ut propter eam Deus conceat illud quod impetrat illi, cui petit, & ista est meritum non illius pro se, sed pro illo, cui redditur, quod huic merito, quasi pro primo proximo correspondet.

DISTINCTIO XLVI.

Sequitur hic de valde malis, quia in hac distinctione agitur de justitia Dei, & misericordia concurrentibus in punitione malorum, Ideo quarantur quatuor. Primo. Utrum in Deo sit justitia? Secundo, Utrum in Deo sit misericordia? Tertio, An in Deo distinguatur justitia, & misericordia? Quarto, An in punitione malorum concurrat ex parte Dei punientis justitia cum misericordia?

QUESTIO PRIMA.

Utrum in Deo sit justitia?

Ad primum arguitur quod non ex 5. *Eth.* c. 11. Domini ad servandum nullam est justitia, quia nulli est æqualitas; ergo mello fortius nec Dei ad creaturam, vel e converso, cum potissime ille dominus possit dicere lexto illud 1. ad Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepisti a me?* Præterea 10. *Eth.* inconveniens est laudare substantias separatas ex operatione victitum, sicut deducit de justitia specialiter. Et confirmatur per simile, quia non est in Deo temeritas ergo nec pari ratione justitia.

Præterea justitia inclinat ad reddendum debitum, Deus nulli est debitor: ergo. Oppositum in *Psal. 47. Justitia plena est desideria tua.* Hic primo videndum est de justitia definitione. Rationem generalissimam justitiae ponit Aristoteles de veritate cap. 12. quod *Justitia est rectitudo voluntatis propter se servata.* Hæc ratio specialiter

per iustitiam secundum quod de ea tractat *Aristo. 4. Ethic.* qui addit ultra hanc rationem hoc, quod est esse ad alterum, & utroque modo accipiendo, patet quod iustitia competit Deo: Primo modo, haec enim rectitudinem voluntatis, immo voluntatem inobliquabilem, quia prima regula est, & servata propter se, non propter servatam dicit aliquam infirmitatem, vel passionem respectu alterius servantis: sed servata propter se, id est spontanea propter se semper habita. Secundo etiam modo patet, quia potest habere rectitudinem ad alterum, & ideo in omni actione sua ad alterum est rectitudo. (a) Ista secunda subdividitur. Quia, vel est quasi universalis ad alterum, puta ad legislatorem, & ad legem, in quantum est regis quaedam determinata a legislatore, & hac dicitur a quibusdam iustitia legalis. Vel est particularis, puta in aliquo particulari determinato pertinente ad legem, rectitudo ad alterum: Et hac secunda subdividitur. Quia vel potest esse simpliciter ad alterum, vel ad se, quasi ad alterum. Et secundum membrum patet ex eo, quod dictum est in materia de potentia, quod ipsa est iustitia passiva, non tantum respectu alterius simpliciter, sed sui quasi alterius, quia sibi, ut iudicis minister concessa est punio sui, ut res. Prima illarum, scilicet legalis, potest poni in Deo, si esset alia lex prior determinatione voluntatis suae, cui legi, & in hoc legislator, quasi alteri voluntas sua recte concedatur, & est quidem illa lex. *Deus est diligens:* sed si non debet dici lex, sive principium practicum legis, istem est veritas practica praecedens omnem determinationem voluntatis divinae.

Iustitia etiam illa particularis ad se, quae ad alterum est in ipso: quia voluntas sua determinatur per rectitudinem ad volendum illud, quod dicit suam bonitatem: & hac est quasi redditio debiti sibi ipsi, id est sui, non tamen tanquam alteri, si tamen possit dici particularis, quia aliquo modo est universalis, scilicet virtualiter. Et illa duo membra, scilicet iustitia legalis, & particularis ad se quasi ad alterum in Deo quasi idem sunt, quia rectitudo voluntatis divinae respicit sui bonitatem. Si autem loquamur de reliqua iustitia, quae simpliciter est ad alterum: illa dividitur in commutativam, & distributivam: & ita distinguitur iustitia in nobis, ut patet per Philosophum, 5. *Ethic.* In distributiva requiritur aequalitas proportionis non quantitatis. In commutativa secundum aliquos aequalitas quantitatis, non tantum proportionis. Ista exponitur ibi. Ad propositum commutativa proprie respicit punitionem & praemiationem, ut scilicet pro meritis quasi commutando, reddatur praemia, & pro peccatis supplicia. Distributiva respicit quasi naturas & perfectiones superadditas, ut scilicet natura distribuitur perfectio sibi proportionata. Sicut in nostra republica, distributiva a personis secundum gradus suos proportionatim distribuitur bona pertinentia ad gradus eorum: sicut in Hierarchia quiverti naturae nobilitati a Hierarcha, id est a principe Deo distribuitur perfectiones nobiliores, seu convenientes tali naturae, &

naturae inferiori distribuitur perfectiones sibi convenientes. Prima illarum non potest simpliciter esse a Deo respectu creaturae, quia non potest esse simpliciter aequalitas: sed potest esse aequaliter secundum proportionem, sicut inter dominum & servum: dominum enim libere prolem deest retribuere majus bonum, quam servus possit mereri, tamen sit talis proportio, quod sicut servus facit quod sumit est, ita dominus retribuit quod sumit est, & eodem modo puniendo circa cognatum. Sed secunda iustitia potest esse simpliciter, quia simpliciter potest dari naturae perfectiones debitas, vel convenientes eis secundum gradus perfectiores. Sic ergo in genere tota illa dicitur iustitia, in modo quo potest ad Deum pertinere, potest reduci ad duo membra. Ut primo dicatur iustitia, rectitudo voluntatis in ordine ad benevolentiam dicitur divina. Alio modo rectitudo voluntatis in ordine ad exigentiam eius, quod est in creatura, & illa distinctio potest haberi ad Anselmum Protol. 10. ubi loquitur ad Deum dicit: *Cum parvis malis iustus est, quia illorum meritis congruit.* Quantum ad secundum membrum, subdit statim: *Cum parvis malis, iustus esse non quia illorum meritis, sed quia sua voluntati. & bonitati concordans est, quantum ad primum membrum: & ita est illorum membrorum distinctio, quod Deus contra primum iustitiam operari non potest, nec praeter eam: sed praeter iustitiam secundam potest operari, licet non universaliter, quia non potest damnare iustum, vel beatum. Si obicitur, (a) quod non potest in Deo esse alia iustitia haec & illa, quia tunc una esset regula, ut prima, & alia regulata, ut secunda: in voluntate autem divina non potest esse rectitudo regulata. Et probatur hoc in nobis, nam idem inclinatur in suum proximum, & ad eum qui sunt ad finem ut sunt ad finem; ergo si illud inclinatur ad finem est simpliciter perfectum, simpliciter perfectum inclinatur ad ea, quae sunt ad finem, sicut patet de charitate beatorum: iustitia autem Dei potest esse simpliciter perfecta; ergo praeter illam nulla alia requiritur in voluntate divina. Quod etiam dicitur, quod mandando non potest agere praeter secundam, non videtur probabile, quia quicquid non includit contradictionem potest simpliciter agere, & ita velle: sed non potest aliud velle, quod non possit recte velle, quia voluntas sua est prima regula: ergo quicquid non includit contradictionem potest intelligi velle, & ita cum illa iustitia secunda determinetur ad aliquam, eius oppositum non includit contradictionem potest Deus velle, & recte velle, & agere praeter illam iustitiam secundam. Primum illorum forte concederet aliqui, quod non est in Deo duplex iustitia, sed tantum unica, habens tamen quasi alium effectum, ut uno velle concedere, concedentem bonitatis suae, & velle concordare exigentiae creaturae.*

Sed secunda ratio videtur evidentius concludere, quod ad quicquid optima iustitia inclinatur, iustitia secunda inclinare potest voluntatem divinam: cum determinare inclinatur, quia per modum naturae, non

tamen sic inclinatur, quin præter eam, & contra eam possit voluntas divina velle: & ita non erit distinctio istarum in hoc, quod est posse agere præter eam, & non posse agere præter eam. Non improbandum distinctiones, alio tamen brevius ad questionem, quod in Deo non est nisi unica iustitia rei, & ratione: tamen præter illam (extendendo Iustitiam) poni potest aliqua iustitia, vel magis aliquid iustum; in creaturis. Primum declaratur, quia cum iustitia proprie sit rectitudo voluntatis quasi habitata, & per consequens quasi naturaliter inclinans ad alterum, vel ad se quasi ad alterum; & voluntas divina non habeat rectitudinem inclinantem determinatam ad aliquid, nisi ad suam bonitatem quasi ad alterum, (nam ad quodcumque alio objectum mere contingenter se habet, ita quod æque potest in hoc, & in eius oppositum) sequitur ergo, quod nullam iustitiam habet nisi ad tendendum suæ bonitati, vel voluntati quod eam condecet.

Sic autem habet unum actum rei & rationis, ad quem determinate inclinatur illa iustitia, quæ est respectu suæ bonitatis: sed ille actus ex consequenti respicit multa objecta secundaria, & eo modo quod dictum est in lib. 1. dissin. 35. quod intellectus divinus præter, hoc quod habet unum objectum primum, & unum actum, respicit multa objecta secundaria; sed in hoc est differentia hic, & ibi: quia intellectus objecta secundaria necessario respicit, hic autem voluntas objecta secundaria tantum contingenter. Et ideo non solum non dependet ab eis actus hic, sicut nec ibi; sed nec necessario determinatur ad illa hic, sicut determinatur ibi. Si autem velimus distinguere unum actum rei, in multos rationis, sicut ibi distinguitur una intellectio rei in multas ratione, ut transit super multa objecta secundaria: Dico quod respectu illarum non sunt quasi distinctæ iustitiæ ratione: sed nec una qualitercumque distincta, vel indistincta: quia habitus inclinatur per modum naturæ, & ita determinat ad unum, ut per hoc repugnet potentia habitata per habitum illum, tendere in oppositum; sed ad nullum objectum secundarium ita determinate inclinatur voluntas divina per aliquid in ipsa, quod sibi repugnet iuste inclinari ad oppositum illius: quia sicut sine contradictione potest oppositum velle, ita potest iuste velle, alioquin posset absolute velle, & non iuste, quod est inconveniens, & hoc est quod dicit Ansel. profol. 11. *Illud scilicet esse iustum quod vis: non iustum quod non vis*: ut sic, si potest esse in intellectu divino aliquis habitus intellectus respectu sui & aliorum, magis posset distingui in multos habitus ratione, ut inclinatur in objecta secundaria, quam in proposito: quia ibi ad quodlibet secundarium determinate inclinatur intellectus, non sic hæc voluntas. Unde posset dici, quod illa unica iustitia, quæ non inclinatur determinate, nisi ad primum actum, modificat actus secundarios: licet nullum eorum necessario, quin posset modificare oppositum, Nec quasi prævenit voluntatem inclinando eam. per modum naturæ: ad aliquem actum secundarium; sed voluntas primum determinat se ipsam ad quodcumque objectum secundarium; & ex hoc ille actus est modificatus ab illa prima iustitia, quia consonus voluntati, qui ad qua-

tur, quasi pro rectitudine inclinante iustitia prima.

Secundo modo, iustum dicitur esse in creatura ex correspondentia unius creati ad aliud, sicut iustum est ex parte creaturae, ignem esse calidum, aquam frigidam, ignem sursum, & terram deorsum: quia natura ista creata hoc exigit, tanquam sibi correspondens; sicut possemus dicere in politis, quod esto quod in solo Principe esset iustitia, tamen in rebus ordinatis esset quodammodo iustum, ut scilicet tales res sic disponentur, & tales fore: quia hoc res ipse, ut nata cedere in usum civium, exigunt. Sed ad istud iustum non determinat iustitia divina intrinseca prima, ut est respectu primi actus illi modo: quia ille actus non respicit illud objectum, neque respectu actus secundarii, quia ut respicit illud objectum secundarium, non est illa iustitia determinate inclinans, ut dictum est.

Contra ista, primum, quia iustitia non potest esse in aliqua voluntate nisi inclinet conformiter dictamam prudentiam, & per consequens conclusioni syllogismi practici; intellectus autem divinus non syllogizat, cum non disciturat. Præterea, intellectus divinus prius apprehendit agibile, quam voluntas illud velit; & voluntas non potest discordare ab intellectu apprehendente; intellectus autem determinate apprehendit hoc agibile, ita quod non indifferenter hoc & illud, quia tunc erraret; ergo voluntas determinate vult hoc agibile, ita quod non potest velle oppositum; sicut non potest aliquid iniustum velle, si recte velit: Præterea, si iustum est Petrum salvati, & Deus hoc iuste vult; ergo iniustum est Petrum damnati; & ita si Deus potest hoc velle, potest aliquid iniustum velle.

Ad primum dico, quod si in nobis potest esse alia virtus moralis, vel habitus inclinans concorditer conclusioni practici syllogismi; multo magis est in nobis habitus rectus appetitivus, qui inclinatur concorditer principio primo practico: quia illud principium practicum est verius, & per consequens rectius. Iustitia autem, quæ est in Deo unica, rei, & ratione, ut dictum est; concorditer inclinatur principio practico, puta, *Deus est diligendus*. Sed si stricte accipias, quod non inclinatur concorditer conclusioni syllogismi practici, ideo non est virtus aliqua specialis; concedo quod illa iustitia, quæ est in Deo, non est nisi quasi universalis, & radicalis virtus, a cuius actus rectitudine nata sunt omnes iustitiæ particulares procedere: licet non necessario. Ad secundum dico, quod intellectus apprehendit agibile, antequam voluntas illud velit: sed non apprehendit determinate hoc esse agendum; quod apprehendere dicitur *dichare*; immo, ut neutrum est, offert voluntati divine, qua determinat per volitionem suam illud esse agendum; intellectus apprehendit tanquam verum illud agendum, ut dictum est in materia de futuris contingentibus lib. 1. diss. 39. Esto tamen, quod intellectus de aliquo nato apprehenderet illud esse agendum, quam voluntas illud velle, sicut apprehendit de hoc, *Deus est diligendus*; non sequitur naturaliter neces-

strate, illud apprehendit, & voluntas non potest discordare; ergo voluntas naturalis necessitate hoc vult; quia non potest discordare in obiecto, ut scilicet velit, aut nolit illud, quod ostendit, videndum; sed in modo tendendi in illud obiectum discordat.

Vel magis proprie distinguitur, quia iustitiam suo modo tendit in illud, scilicet naturae iure, & voluntas suo modo, scilicet libere. Et illa potentia conceditur, quae semper in idem obiectum tendunt suis propriis modis tendendi; sicut plantae, & intellectus non discordant, licet illa tendat in obiectum, ut in generale, & hic in obiectum, ut in universale. Ad tertium dico, quod licet in illis politis legibus respicitur in se simpliciter iustitiam, quod est iustitiam boni publici; *secundum quid* autem respicit illa iustitiam partialia, semper quidem in proportione ad hoc iustitiam, & ideo in quibusdam casibus, iudicium est non servare leges iustas, respicientes aliqua iustitia partialia, quando scilicet observatio eorum vergeret in detrimentum iustitiae publicae; scilicet bene esse republicae: in Deo simpliciter determinatur ad iustitiam publicam communitatis, non ut communitate aggregations, sicut in civitate; sed communitate eminentis conscientiae, in quod est iustitia respiciens bonitatem suam. Omne autem aliud iustitiam, est particularitate, & non hoc iustitiam, tunc illud iustitiam, secundum quod ordinatur, vel convenit iustitiae iusto. Dico ergo quod potest velle. *Primum dicitur*, & iuste velle, quia illud particularitate iustitiam, *Primum saltem* non necessarium requiritur ad iustitiam publicam, quia oppositum eius potest ordinari ad illud deum, scilicet ad concedendam divinam bonitatem. Ad enim illud dicitur, quod nullum est ad sine quod dicitur, minime necessario requiritur.

Ad argumenta principalia. Ad primum dico, quod non est ibi aequalitas simpliciter nisi ad scriptam; ideo non iustitia simpliciter nisi ad scriptam; sed ad alteram, sed a qualitas aliquis potest ibi ponit, qualis potest esse de minimi excedens valent ad scriptam excessum. Ad aliud dicitur, quod non sunt ibi virtutes secundum illud imperfectionem, quod si in eis sed ablatio eo quod est imperfectionem, sicut patet in exemplo de ducto de temperantia. Illud enim requirit in natura temperantia potest esse aliquam delectationem in modo temperantia; hoc est imperfectionem, & propter hoc magis proprie ponitur ibi iustitiam, quam temperantiam, quia illa non ita requirit aliquem excessum in passione, vel aliquam talem imperfectionem, sicut requirit temperantiam. Deum tempus iustitia, & ibi est, firmitas quantum ad illam actionem, quod licet distanda, formaliter a voluntate, & quasi regula eius, vel tantummodo sit voluntas sub ratione primae regulae seipsum de terminantis; delibum est, quia si secundum ponatur, magis solvitur ratio, quia magis non est ibi sub ratione virtutis moralis. Ad tertium dico, quod non sunt iustitiae est debitor nisi bonitati suae, ut dicitur eam; creatus autem est debitor ex liberalitate sua, ut communitatis, quantum natura sua exigit, quae exigentia in eis ponitur, quod in iustitiam, quod secundum obiectum alius iustitiam, tamen secundum veritatem nihil est determinat iustitiam, & extra Deum, nisi secundum quid, scilicet

cum hac modificatione; quantum est ex parte creaturae; sed simpliciter iustitiam tantummodo est relativum ad primam iustitiam, quia scilicet actualiter voluntas divina voluntate

QUESTIO III

Virum an Deo sit misericordia

Ad secundum sic proceditur, & arguitur quod non, quia secundo dicitur Danieli cum lib. 2. ca. 13. *Misericordia eius non respicitur in malis alienis* in Deo nulli est commensuratio, quia nulla passio est commensuratio, ut scilicet est commensuratio tollendum misericordiam alienam, & comparandum; sed Deus non est commensuratus tollendum misericordiam quod cum potest omnem tollere, omnem tolleret. Oppositum in *Passione*, & *multum misericordiam*.

Respondeo, Misericordia in nobis est habens, vel qualitercumque dicitur, forma, quia volumus misericordiam alterius, ita quod primo inchoat ad actum volendi misericordiam in alio; & hoc vel in natura, & tunc praesertim ad illa potest vel praesertim, & tunc relevat a misericordia, si potest; & ex consequenti post operationem dispositio ad passionem, scilicet displicentiam de miseria imminente, vel praesentem. Quam ad secundum prout scilicet misericordia inclinat ad passionem, illa non est in Deo, & ab illo videtur imponi principaliter ad misericordiam exponendo misericordiam ethymologiam, id est, misericordiam cor habens, quia compatiens miseriae alienae in hoc habet cor misentium, hoc est commensurans in miseria. Sed quantum ad istam operationem volendi misericordiam, sive imminentes, sive praesentem misericordiam proprie in Deo est. Quod probatur de imminente, quia, sicut nullum bonum evenit nisi volente Deo, ita nihil prohibentur non eveniat, nisi Deo volente: multa autem miseriae possibiles evenire alicui prohibentur non eveniant; ergo Deus habet velle respectu illarum. Consimiliter de miseria praesente, quia nulla miseria tollitur, nisi Deo volente illam inesse; multa autem irrequenter tolluntur, & ergo &c.

De hac misericordia potest distingui, sicut de nolle misericordiam interesse: quia sic distinguitur Aug. in Deo velle antecedens & consequens, ita potest distingui in eo duplex nolle, respectu miseriae; & sicut semper habet velle antecedens respectu boni creaturae, ita semper habet nolle antecedens respectu mali creaturae prohibendi vel tollendi, iuxta scilicet Ap. 1. ad Tim. 2. *Vult omnes homines salvos fieri* sed sic non habet semper velle consequens respectu bonitatis non velle consequens respectu mali amovendi. I. autem nolle non est misericordia, sed si illud potest distingui in hoc, quod vel habet nolle respectu mali imminenti totaliter, vel partialiter. Si primo modo dicitur misericordiam esse liberalitatem, quae scilicet excludit, & omne malum, vel imminens, vel iam praesens, secundo modo dicitur misericordiam par esse vel

rigans; que scilicet non totum malum excludit, sed aliquam partem mali debet illi secundum merita sua. Utroque autem modo misericordia est in Deo, quia vel subvenit quibusdam omnem misericordiam imminuentem prohibendo; vel prævalentem relevando; aliis autem partem misericordiam debent dimittendo.

Ad argumenta. Ad primum patet, quod illa descriptio misericordie est quantum ad effectum ejus remotum, vel ultimum, scilicet passionem ordinatam comparandi, sequentem ex actione ordinata notendi malum proximo; sed quantum ad illum effectum remotum, concessum est misericordiam non esse in Deo; sed tantum quantum ad proximum qui est nosse miseriam inesse. Ad secundum, misericordies non intelligit miseriam, nisi secundum rectam rationem; tunc autem recta ratio aliquando dicitur miseriam aliquibus insipientibus, ut secundum aliquos appareat justitia; ut in damnatione reprobatorum; & ideo non intelligit ille penam, nec permittit, nisi eo modo, quo eam insipienti statuit cum misericordia; vel cum dicitur recte rationis.

Q V Æ S T I O III.

An in Deo distinguantur justitia & misericordia?

Ad tertium arguitur quod sic. Cassiodorus super *Psa. 50. Haec duo res sunt in vultu Domini semper adiunctæ*, & loquitur de misericordia & justitia. Præterea, si non distinguantur, sed essent idem; ergo utriusque esset idem effectus. Consequenter patet, quia idem principium formale non habet nisi eundem effectum; sed consequens est fallum, quia effectus misericordie est liberare sine meritis; effectus justitiæ est condemnare ubi sunt demerita, vel salvare pro meritis. Oppositum vult Augu. 11. de civi. cap. 10: *Ex simplex est Deus, quod est, quia quid habet*, & hoc de eo quod dicitur ad he. hujusmodi est misericordia; & justitia; ergo Deus est misericordia; Deus est justitia; ergo hoc est illud.

Ad questionem; sustinendo primam opinionem positam in 1. quæ. dicitur, quod misericordia est quadam pars justitiæ primo modo dicitur, que scilicet est condonatio suæ bonitati; quia suæ bonitati concedet misericordiam. Sustinendo tamen secundam viam, patet quod justitia & misericordia non sunt formaliter idem, quia justitia respicit pro primo obiecto bonitatem divinam; misericordia autem respicit aliquid in creatura (prætermissis etiam justis, quod potest esse in creatura, scilicet exigentia; quia non est misericordia in Deo, ubi sic est iustum in creatura) illud autem obiectum, & illud non respiciuntur primo ab hoc & illo, nisi in hoc & in illo sit aliqua non identitas formalis; cum tamen non identitate formaliter fiat identitas simpliciter, sicut dicitur, *est distinctio 2. & distinctio 8. primi. q. 4.*

Si autem queritur ordo justitiæ illo modo acceptæ in hoc & in il-

lo;

lo; justitia est simpliciter prior misericordia comparando ad obiecta; sicut obiectum est prius simpliciter obiecto. Ex parte autem ipsorum inter se sunt inter se in Deo non habent ordinem nisi eo modo, quo alie petitiones non eodem formaliter ponuntur habere ordinem, per hoc, quod una prius diceretur inesse realiter, si esset ibi distinctio realis; & per consequens secundum illam distinctionem quam habent, una est prior natura altera; & illa prioritate possibili justitia est prior misericordia secundum illud Ansel. Prof. 11. *ex justitia nascitur misericordia.*

Ad argumenta. Ad primum extendit duas res ad qualitates secundum quod, de qua dicitur, *est q. prædicta primi. dist. 8.* Nec oportet exponere res per se reales, & formalitates, quia simile est distinctio rei & rei, sicut realitatis & realitatis, vel formalitatis & formalitatis. Ad secundum dicitur quod misericordia connotat aliud quam justitia, licet illa duo sint inter se simpliciter eadem. Sed contra hoc, connotatio illa non requirit aliquam distinctionem hujus ab illo, ut est in se, sed tantummodo, ut connotetur, & signetur, quia ad hoc requiritur connotatio argumentum autem requirit quod illorum inter se, ut sunt causæ distinctionem effectuum, sit aliqua distinctio, nec sufficit, ut videtur, ad hoc differentia rationis; quia res rationis non est illud, quo aliquis effectus realiter efficitur; immo generaliter, nulla distinctio realis in effectu dependet a relatione rationis in causa, ut probatum est *dist. 13. primi.* Ista autem distinctio effectuum essentialiter dependet ex distinctione in causa; ergo non est solus rationis. Concedo ergo istam rationem, quod sicut in Deo intellectus non est formaliter voluntas, nec e converso, licet unum verissimè identitate sit idem alteri; ita justitia non est formaliter, vel quidditative idem misericordie, vel e converso; & propter hoc non identitate formalem, potest sicut esse principium proximum alicujus effectus extra, cuius reliquum non est principium formale: eodem modo, sicut si hoc & illud essent duas res, quia esse principium formale competit alicui, ut est tale formaliter.

Contra hoc, esse divinum est actualissimum: ergo includit omnem perfectionem divinam; non includit autem si esset distincta perfectio a perfectione, & ab essentia; quia quodcumque distinctum ab eo formaliter est ibi actualiter, & per consequens, ut distinctum est ibi actu, & ita essentia, ut distinctum, non includit omnem actum. Præterea, si sint ibi distinctæ formalitates reales; ergo distinctæ sunt ibi realitates, & ita distinctæ res. Probatio primæ consequentiæ, quia qualiter formalitas propria realitate est distincta. Ad primum, essentia unitive continet omnem actualitatem divine essentia, unitive autem non continetur, que sine omni distinctione continentur, quia unio non est ab his omni distinctione. Nec unitive continentur, que simpliciter realiter distincta continentur, quia illa multipliciter, & ad diversum continentur, ergo hoc vocabulum unitive includit aliqualem distinctionem contentorum, que sunt circa unum; non tamen talem unum, que repugnet omni compositioni, & aggregationi di-

Zz 4

Secundo, si est a Deo. Tertio, si concurrat iustitia. Quarto, si misericordia. De primo, punctio est perceptibilis carentia boni convenientis in natura intellectuali, vel perceptibilis presentia mali inconvenientis in eadem. Bonum autem naturae intellectualis in genere duplex est. Bonum scilicet commodi. Et bonum honesti. Bonum quidem utile, quod ponitur tertium ad alterutrum illorum reducitur, secundum quod ad ipsum ordinatur, & licet quandoque in eodem concurrant rationes boni commodi & honesti, ut in fructuone Dei in patria, immo generaliter omne honestum sit commodum, licet non e converso: tamen summum commodum est beatitudo, & est commodum, licet per impossibile non esset honestum. Summum etiam honestum est caritas, & est honestum, licet per impossibile non esset commodum: ergo in natura intellectuali est duplex punctio per privationem duplicis boni. Prima vocatur malum iniustitiae, sive culpa, & potest dici obstinatio in peccato. Secunda vocatur poena damni, vel damnatio, vel damnatio. Malum inconvenientis in natura mere intellectuali non potest esse aliqua operatio illius naturae secundum se accepta, quia quilibet est convenientis: omne quidem intelligere secundum se acceptum convenit intellectui communiter, & omne velle voluntati, & similiter omne nolle secundum se acceptum, quia ita libere habet nolle, sicut velle; & etiam illi comparato hanc potentiam, operatio cuius non est inconvenientis alii: nihil ergo invenitur ibi, quod sit positivum inconvenientis tali naturae, nisi passio distincta contra operationem, vel operatio inconvenientis, non quidem secundum se, sed quia nolita: immo generaliter omne nolitum (positum tamen in effectu) causat tristitiam. Huiusmodi operatio nolita est immediata consideratio ignis, sicut dictum est prius *distinct. 44. q. 2.* quae est contra impetum voluntatis volentis libere uti intelligentia sua ad applicandum nunc ad istud obiectum, nunc ad illud: determinatur autem intelligentia contra illud velle ex semper intenta consideratione ignis, per quod impeditur a perfecta consideratione aliorum obiectorum, ut dictum est ibi. Tristitia autem in genere est ibi quadruplex. (a) Duplex de privatione boni duplicis. Una quidem de privatione boni honesti, sive gratiae per culpam: tristitur enim de obtinatione sua in peccato, quae est prima privatio; vel scilicet tristitur de peccato, quod commissum in vita, in quo nunc sine remissione derelictus est. Non quidem tristitur de hoc, vel illo secundum se, quia talis privatio: sed quia demeritum respectu poenae damni: hoc est tristitur, non quia Deum offensa, sed quia commodum quod immoderate appetit se peccando privari; & illa tristitia proprie potest dici *poena vermis*, vel tristitia ex remorsu de peccato commisso, non quia peccatum, sed quia causa demeritoria respectu poenae damni. Tristitia autem de carentia boni commodi, scilicet beatitudinis, vel non est nominata, vel potest dici *tristitia aforivna*, quia eius desiderium maxime inest

natura; & specialiter sibi sine frano iustitiae, derelictae; ejus perpetua carentia percepta, contristat totaliter absorbendo, vel nominatur poena damni; ut sit constructio transitiva, idest poena de damno: nam vocando solam carentiam commodi, *poenam damni*, constructio est intransitiva. Duplex est tamen tristitia de privatio inconvenientis. Una de detractione ignis perpetua, tanquam demerita locantis. Alia de detentione intelligentiae in consideratione intensae ignis, ut obiecti; quae duo positiva (scilicet duae detractiones) sunt nolita; & ideo inconvenientis. Non sic, quod delinunt naturam potentiae, cui insunt; sed sicut est inconvenientis gravi esse sursum, & esse sibi triste, si esset ab eo perceptum. Est illae duae tristitiae de duplici detractione possunt hic nominari, *poena incarcerationis* prima: *poena exae ationis* secunda, ut sit constructio transitiva, accipiendo poenam pro tristitia, & illud additum in genitivo, pro obiecto contristante. Sic ergo habemus in genere duas punitiones per privationem duplicis obiecti boni, & quatuor per positionem quadruplicis tristitiae; respectu quarum sunt causae duae positivae, scilicet duae detractiones nolitae, & duae privationes illae nolitae, & perceptae.

De duobus articulis, prima poena, scilicet culpa continuata sine remissione (quae continuata potest dici obstinatio) ipsa non habet Deum pro causa positiva. Sicut enim culpa quando committitur, inquantum culpa non habet causam positivam aliquam; sic nec inquantum continuatur, ut culpa, & ut culpa est prima poena, iuxta illud Aug. 12. conel. *Iussisti Dominus, & ista est, ut poena sit sibi omnis peccator*. De quo dictum est *lib. dist. 37. q. 1. & q. 3.* Haec autem culpas ut continuata est a Deo, ut causa negativa, (a) scilicet non remittente, nec tamen est prima causa negativa, sed ipsa est voluntas voluntarie continens, est causa demeritoria ejus, quod est Deum non remittere, vel scilicet ipsa voluntas quando commissis haec, demeruit; licet non semper post actum illius peccati continet. Secunda poena similiter cum sit privatio, non habet causam positivam, sed habet Deum tanquam causam negativam, quia non conferentem beatitudinem. Sed ad istud non causare ejus, habet aliam causam demeritoriam in subiecto, scilicet culpam, propter quam dignus est istud commodum sibi non committi. Duo autem alia nolita, scilicet illae duae detractiones sunt a Deo, quia sunt entia positiva & per consequens bona. Et quidem prima detentio est a Deo immediate, scilicet ut perpetua, quia licet ignis detineat spiritum quasi formaliter, non tamen effective locat eum, nec scilicet effective determinando ipsum ad illud ubi, nec prohibendo ab alio ubi, nec ipse spiritus se locat saltem perpetuo. Deus igitur immediate est causa illius detentionis & demeritoria perpetua; secunda detentio, scilicet intelligentiae in consideratione intensae ignis, causa proxima, scilicet partialis, est ignis; Deus autem est relictus causa immediata, quia (secundum communem ordinem causarum) obiectum debet in agendo in intelligentiam aliquam habere causalitatem subordinatam respectu voluntatis

titus eius; hanc autem non subordnatur voluntati ipsius spiritus, immo contra eius voluntatem movet, tanquam immediate subordinatum voluntati divinae. Quatuor ergo sunt illius, cum sit effectus potentiae suae a Deo, sed omnes mediate, scilicet mediante appropriatione objecti notati.

De tertio articulo dico, quod cum iustitia dupliciter accipitur a Deo, sicut dictum est *ad Ier. 41. 1.* in ista positione non tantum est iustitia prima, quod scilicet concedit dignam bonitatem reipublicae. sed etiam secundam, quia hoc est quaedam exigentia, vel iusta correspondentia poenae ad culpam, & hoc patet per hoc dicitur de poenae singulis punitionis praedictae. Prima quidem poena non est iustitia, nec poenae iustitia, cum sit commutata culpa, sed est poena deservita, sicut dicit Augustinus super Psalm. 1. versic. 4. *Com. puni Deus peccatores, malum suum non inferi sed nisi mali malis re. linquit;* quod intelligo de ista prima poena, quae est culpa deservita, sive, non templa, vel deservio peccatoris in tali culpa, & hoc licet dicitur esse a Deo in articulo praecedente, sic est iuste ab ipso: iuste enim dicitur, vel non remittit. Sive, quia voluntas voluntariae continue male vult. Sive, quia usque ad terminum vii permanent in peccato sine poenitentia, quod tamen tempus erat sibi pro eisdem taxatum ad poenitentium. Sive tertio, quia peccavit in via, ubi deberent se derelinqui; iustum est quidem istum, qui continat malitiam, a malitia per alium non liberari; nec hoc solum, sed qui porrit malitiam derelinquere, & adhuc habuit tempus praecipiendi sibi taxatum, nec in tempore illo corrigitur, sed perseverat in malo; iustum est, ut tempore illo elapso derelatur illi malo. Tertio etiam de quo minus videtur, si quis per culpam suam se precipiat in impotentiam excedens, non solum se, sed etiam a quocunque, nisi ab illo, quem tunc offendit, iuste potest deseri. In ista impotentia; sicut si quis se voluntarie proiecit in toveam, de qua non potest per se evadere, nec aliquo modo, nisi per adiutorium alterius, quem contemnit, & obsequium in proficiendo se, iuste potest in illa tovea derelinqui. Haec tria ad propositum satis patent, quia & damnatus continue est in aliquo malo, velle, ut videatur probabiliter, & usque ad terminum vii per quam impotentem, & in via offendit labendo in peccato, de quo non potest evadere per se, nisi tantummodo dispensando se meritorie de congruo, & hoc pro statu vii, quem totum sine tali merito inculpatoe pertranxit.

Secunda etiam poena sicut est a Deo (scilicet negative quia non conferente beatitudinem) ista iuste est a Deo, quia sicut bonum hoc poenitentia iuste requirit, ut pro ipso reddatur bonum commensuratum; ita peccatum privatum honestatem iuste requirit, ut pro ipso reddatur privatio boni commensurata; & ista correspondentia iusta privationis commensurata ad privationem honestatis ordinat illam culpam, sicut potest ordinari malum; absolutum enim est contra ordinem, & ideo non potest manere in toto cum ordine illo, qui potest esse in toto sicut illo, nisi aliquid mutetur, quod ordo totus requirit ad iungendum. Exemplum, putredo

in membro simpliciter est contra bonum ordinem corporis: quod si non cessat, non potest stare in eodem ordo corporis; qui potest haberi illo stante, non opponitur aliquid aliud, quod secundum universalem ordinem corporis correspondet membro putrido, videlicet aliquid, quod prohibeat communicationem istius membri ad alia membra talem, qualis esset, si non esset putredo: pro isto Boetius 4. de consolatione: *Infectio est sicut imbecillitas in ipsa immunitate sanctorum, quam ipsa puritate patitur.* Nec minus, quia in primo casu est bonum, nisi natura, quod sapienter vitatur per malum culpe; in secundum ultra bonum naturae aliquid bonum telegrammum culpam vel scilicet iusta correspondentia poenae ad illam: In tertio poenae satis apparet iustitia existentia, quia licet bonis congruat tibi in corpore nobilitate circumscriptive, scilicet corporibus bestiarum. & deservite Angelis bonis; tamen cum libertate ad aliud tibi, pro libito (quia phlegma est posse ut potentia sua motiva ad quocunque vis, quatenus respicitur natura, sic insensibile est peccatoribus in corpore vilissimo) quod est *cora*, & ad illud limitari, ut privetur potentia motiva; quod in potest, male uteratur, propter malitiam voluntatis. In quarta est in se iustitia, quia sicut intellectus Beati determinatur ad videndum absoluteissimum obiectum, intelligentiam scilicet divinam, & concupiscit voluntas ad fructuandum illo obiecto, stante tamen liberatam considerandi alia obiecta, & amandi, quorum consideratio, & dilectio non impedit istud bonum; sic intellectus mali determinatur ad insensibile considerandum aliquid obiectum disconveniens, quia hostilium, & insensibile, quia corporale: & voluntas ad solummodo aliquid positum in esse, quod est contritativum; & auferit libertatem considerandi, & volendi alia, per quae considerata, & volta possit ista poenitentia dimittit: & ratio tamen in Beato, quam in istis est, quia per intellectum & voluntatem praecise muterentur, & illa sicut nobilissima potentiae naturae intellectualis, in quantum per consequens perfectione; vel impetitione praecise conflictu perfectio, vel imperfectione naturae. In quatuor aliis poenis, scilicet tristitia satis apparet iustitia, quia consummatio poenae requirit tristitiam. Si autem de hominibus dicitur, tunc post iudicium loco secundum derelictus ponatur ardere in igne, & in loco quarta iustitia ponatur dolor in appetitu sensitivo, tunc est illa iustitia & correspondentia illius arbitriati ad delectationem munditiam tam quam habuit in peccato. *Contra; mali ad in statu non videtur habitudo in qua sit bonitas.*

Ad id. Praeterea saltem melius est est si primum malum tolleretur, quam si remaneret addam aliud malum correspondens, sicut apparet in exemplo illo de membro putrido: vel simpliciter melius est si corpori expulso putredine, quam quod prohiberetur communicatio istius membri ad alia. Ad primum, sicut ad falsum est necessarium correspondentia, vel quod sic mali in bonum ad malum incommensuratum est iusta correspondentia. Ad secundum dicitur, quod universum est melius, requirit quod aliqua mala sunt in eo, etiam accipitur ab Aug. in encl. 6. 11. Omnipotens melius iudicavit fingere ma-

la fieri, quia potens est de illis majora bona elicere. Idem est. Mala emittentur iurata, eminentius commendantur bona. Et istud specialiter deservitur in proposito, quia sciendo culpam, & puniendo eam apparet in effectibus divini iustitiae, quia non apparet, si nulla culpa fueretur. Hoc dicit Aug. de Civit. 2. l. c. 13. disparitum genus humanum, ut in quibusdam demonstratur quid valeat misericors gratia, in ceteris illis iusta vindicta. Neque enim utriusque demonstraretur in omnibus. Ista etiam commendatio boni ex male juxtaposito refertur ad gloriam Sanctorum, de quibus Isaia 66. dicitur: Regredietur, & videbunt eadem hora hominum, & erit ad facilitatem omnis carnis. Iuxta illud Psal. 37. Latabitur iustus cum viderit vindictam. Et istud tractat Aug. de Civit. 10. c. 21. Eset ergo negandum a quod melius esset universo malum culpa tui a malis, quia tunc tolleretur bonitas, qua est in iusta punitione, qua non potest esse iusta, nec bona, si omnis culpa tolleretur. Nec exemplum illud de membro putrido valet, quia sicut melius esset illi corpori otioso parietidum, quam aers factio membri manente putrefactione, ita melius esset tunc personae culpam suam tolli, & penam, quam istam duplicem privationem cum tali maxima correspondentia manere in eo, quia utraque privatio, & est in se mala, & ipsa mala, & magis mala, quam correspondentia huius ad illam sit ipsi bona: sed alia correspondentia est magis bona universo, quam nullam talem esse in universo: quia pluralitas graduum bonitatis facit ad perfectionem universi: sicut melius esset lana habere lucem solis, si posset eam habere sicut suam naturam: non tamen universo, quia tunc non esset omnes gradus luminarum in universo. Contra hoc, nec natura suprema possibilis in universo facta est, nec fiet, ut tunc probabiliter, nec omnes gradus beatitudinis possibilis in natura beatificabili erunt in regno calorum. Si ergo propter perfectionem universi non faciet Deus omnes gradus beatitudinis, qui non solum sunt universo boni, sed in se boni, & habentibus boni, quia necessitas est, quod propter perfectionem universi sit ipsa bonitas in se mala, quae est in se malum, & habenti malum: immo ista est inferiori quatenusque, quae est in se bonum, & habenti bonum, immo melius esset omnes tales tolli. & proxi. dari bona, quae essent in se bona, & habentibus bona, scilicet beatitudines. Istud excludit primam rationem. Non enim de malis, ut videtur, elicuntur bona maiora, quam essent ista, quae privantur per mala & punitionem enim ista privata non est magis bona, quam charitas, vel beatitudo, quae privatur. Aliud quod tangitur, scilicet quod malum convenienter ordinatum eminentius commendat bonum, vel quod commendatio bonorum eminentius non requirit illud, quod est malum. Quid enim est malum convenienter ordinatum, cum omni ideo sit malum, quia est contra ordinem? Nec simile est de diversicoloribus in picturis, quia quilibet color est aliquid positum in uno in materia rationem visui suo modo, sed si pictor posset in uno loco admittere vultum, non propter hoc esset pictura paucior, Aliud de manifesta-

ratione divina iustitia non videtur conlisteret eminentior est enim actus etiam iustitia praetermittere bonum meritum, quam punire meritum malum, immo infima iustitia est vindicare. Unde actus eius nunquam debet esse medi electior, sicut in praemissione, & comminatione: sed quasi cum quadam dispensentia, & ille actus voluntarii minus perfectus, quia ad hoc, quod sit homini, debet esse minus volens: electio enim magna vindicandi magis crudelitas est. Modis non sequitur, non apparet iustitia divina in actu infimo possibili competere iustitia: ergo non apparet; immo eminentius apparet in alii adhibi eminentioribus iustitia: Quorum similiter de beatitudine Bestiarum non videtur suscipere, sicut enim serventiam Greg. Dial. 4. Deus; quia pius est non patitur cruciari: quia iustus est ad iniquorum ultione non fedatur. Ira malis magis Beato repugnat paci cruciari, quod hoc attribuitur Deo propter iustitiam, & quae iustitia quandoque compelli iudicem ad vindicandum, ubi alius non iudex comparitur punire: sed est, quod modo sit conformer divina iustitia: ideo licentur de punitione malorum, sine iude: nonne magis laetificaretur de eius glorificatione, si beatificaretur Pater quod si: nunc enim Petrus plus gaudet de beatitudine Iani quam de damnatione Iudae. Si autem Iudas beatificaretur, letaretur de glorificatione eius, sicut nunc de beatitudine Iani. Ista excludendo, & confirmando ratione illas sumptis ad dicta Aug. post d. c. 4. articulo. &c.

De quarto articulo (sicut dictum est dist. ista) misericordiam liberam totam miseriam excludit: patens, sed non liberam, patem, eum que debetur excludit. Prima non est hic, sed secunda. Ad quod ponitur talis ratio: agens, & patiens (a) semper sibi proportionabiliter respondent, ita quod sicut he habet agens ad actionem, sic patiens ad passionem: quae autem sunt inter se inaequalia, non habent similem proportionem ad alia, nisi inter se inaequalia, sicut fenaxius, & quaternarius (quia tunc inaequales habent proportionem duplam ad ternarium, & binarium, consimiliter inaequales: ergo quando agens excedit patiens, oportet quod actio excedat passionem. Et haec conclusio confirmatur, quia videmus in omnibus agentibus aequivoce, quod patiens non recipit totum effectum. Ex hac conclusione ad propositum sic: dans se habet per modum agentis, recipiens per modum patientis: ergo quanto dans superexcedit recipientem, convenienter est, ut dato excedat illam receptionem, quae est proportionata recipienti: pro eodem autem computatur minus malum, & majus bonum, ut dicitur. *Est*. ergo Deus, quod semper dat ultra condignum, ita semper infigit malum citra condignum. Contra illam rationem arguo, primo sic: si duo habent eandem proportionem ad alia duo, quantum unum illorum excedit reliquum illorum, tantum unum illorum excedit ad reliquum illorum, & hoc loquendo de *ratum*, & *quae non*

a D. Thom. dist. praef. art. 2. quaest. 2. sol. 1. quaest. incommensurabilem.

secundum proportionem, non secundum quantitatem. Apparet in exemplo suo, sicut se habet senarius in sexquialtera proportione ad quaternarium, sicut senarius ad binarium: sed non quantum excedit agens patiens, tantum excedit actum recipientem: quia in proposito agens vel datus in infinitum excedit passum vel recipientem, nec tamen illa datio est ultra condignam in infinitum. Si dicas, quod immo, quia actus divina est infinita, & datio quantum est ex parte sui, quia est *verbe suum*. Tunc ratio non est ad propositum: nam ex hoc non sequitur quod illud agens habeat aliquid majus causare extra, quam conveniat passio recipere: neque quod det extra aliquid majus, quam conveniat recipienti recipere: sed tamen modo, quod actio ejus manens in se, est quoddam perfectius receptione illius, ita est et in effectum non daretur illi, nisi minimum proportionatum sibi. Præterea, exemplum suum est ad oppositam: si enim agentis æquivocei non totum effectum recipiat ipsum passum: ergo vel ipsum passum, vel aliud passum, & tunc semper agens æquivoce requirit simul plura passiva: vel nullum passum, & tunc cum effectu in passu habeat alium effectum per se posse, quorum utrumque est maximum inconuenienter inde licet possit colorari ratio, loquendo de actione (faciendo brigam in hoc, quod actio accipitur manens in ipso Deo agente) tamen loquendo de effectu (sicut hic dicit) passum non recipit totum effectum agentis æquivocei: est manifeste falsum, & ita etiam loquendo de actione, ut est in passu, sicut loquitur Philosophus, 3. *Physicæ*. Ad rationem ergo, vel major est falsa, vel minor, vel æquivoceat proportionem, & hoc loquendo de actione, prout est aliquid in passu: si enim accipiat proportionem proprie, & sic similem esse proportionem agentis ad actionem, & patientis ad passionem, falsi est hæc proportio: sicut & illa, quantum agens excedit formam ab agente, tantum patiens excedit formam in ipso receptam: nec ille intellectus similis proportionis inter hæc quatuor, sequitur ex illorum cedente, agens est proportionatum patienti: illa enim sunt proportionata in hoc, quod illud est actu tale, quale illud est in potentia, sibi illa duo sunt extrema unius proportionis, quomodo ex hoc potest interiri, quod illa duo habent similem proportionem ad alia duo, scilicet actionem & passionem, nisi supponendo, quod actio fit actu tale, quale passio est in potentia, quod est falsum. Si autem aliquo modo accipiat improprie proportionem in majori, non scilicet secundum eandem etiam & eandem, sed aliquo modo alio, secundum quem forte posset major habere apparentiam: sic non est illa regula vera, quod *inequalia non habent similem proportionem, nisi ad inæqualia*. Dico ergo, quod hujus conclusionis, scilicet quod in punitione est misericordia patiens, melius iudicamentum habereat *Luce 2. Misericordia super exaltat iudicium*, quia sicut dicitur est in principio solutionis, quanto ad aliquod opus concurrunt plures virtutes, tanto illud est perfectius. Si ergo iudicium sit iustitia, & cum hoc a misericordia, tanto perfectius erit: sic autem est, si intelligendo aliquod quod iustitia dicitur insignandum, remittitur aliquid, ad quod

misericordia

misericordia inclinat remittendum: & sic iudicium super exaltat misericordiam, pro quanto perfectius est ex misericordia, quam est ex sola iustitia. Contra hoc, immo magis misericordia videtur deservire iudicium iustum: quia sicut ex iustitia vindicandum est, ita vindicandum est proportionaliter delicto: ergo sicut esset contra iustitiam non vindicare, ita non totaliter vindicare. Respondetur, dare bonum indebitum, non est contra iustitiam, quia est liberalitatis: & actus unius virtutis non repugnat alteri: sed subtrahere bonum debitum, est contra iustitiam: nunc autem pari passu curunt quantum ad iustitiam, dare bonum, & non infere malum: ergo interre malum ultra debitum est contra iustitiam, quia subtrahere bonum debitum: sed interre malum extra debitum non est contra iustitiam, sicut nec dare bonum indebitum. Contra hoc adhuc stat ratio, quia tunc non esset contra iustitiam, nullum malum inferre, sicut nec maximum bonum indebite dare. Confirmatur, quia huic culpæ intente in tribus gradibus secundum strictam iustitiam correspondet pæna habens tres partes, A, B, C, cum iustitia fiat quod C, non infligitur ex datis. Ex hoc sequitur primo, quod pari ratione cum iustitia fiat quod B, non infligeretur, quia non magis necessario dicitur B, infligendum, quam C, & ita de A. Secundo sequitur, quod iustitia pœnitenti unum gradum in peccato esse impunitum punitione propria: ergo pari ratione potest permittere alium gradum impunitum, & ita totum. Respondentem querat.

Dicendum est, quod iustitia latitudinem graduum suorum habet, extra quam si Deus puniret, iustitia non uteretur; ideo licet possit dimittere unum gradum pœna vel datus, non tamen legatur, igitur queritur: quia tunc exiret latitudinem illam ad iustitiam requisitam, & sic patet ad illa duo argumenta responsio. Possit etiam aliter dici quod si dimitteret, non faceret contra iustitiam absolute consideratam, & quia quicquid faceret, iuste faceret, cum eius voluntas sit ipsa iustitia, & ita secundum iustitiam faceret, licet non ordinatum. Prima solutio dicitur ex dist. 17. huius quartæ secundæ autem ex præsentis distinctione.

Ad argumenta principalia. Ad primum, Aug. loquitur de malo culpæ non pœne, quia Deus est bone iudex malorum, Deut. 23. *Mibi vindictam æque*. Contra, saltem proterbo August. stat, quia nullo sapiente auctore sic homo deterior: nec ergo multo magis Deus auctore sic homo deterior, sicut ipse arguit: sed per punitionem sic homo deterior, quia additur malo malum.

Respondetur, stare primo malo, secundum malum additum, licet sic deterior sit, non tamen simpliciter: quia non in comparatione ad universum, cuius ergo requirit malum istud manens, per malum aliud ordinari. Exemplum, melius fuisse ergo nato de quo Ioannes loquitur a principio vidisse, non tamen melius in ordine ad manifestationem divine sapientie, & bonitatis: cui ergo accipitur *nullo sapiente auctore sic homo deterior*: vel exponendum est de malo culpæ: vel

Tom. IV.
ad Additio.

A 2 a

B

si simpliciter de malo, (a) diceretur, quod ille per peccatum additum, non sit simpliciter deterior, licet multipliciter habeat malum: quia proportio malis secundum ad malum primum in eo iusta est. Ad secundum dicitur, quod si malus perpetuo vitiosus, perpetuo peccator, & ideo perpetuo puniatur, quia perpetuo peccavit in voluntate, & est ratio Greg. *Moralium*.

Contra, Aliquis peccat cum proposito puniendi: ergo nec explicitè, nec implicite in voto, perpetuo peccat. Respondetur, exponitur perpenitenti peccati, sicut dictum est in solutione de propensitate se in votum: Et hoc maxime permanendo toto tempore vite sine penitentia. Alius est modus dicendi, qui videtur esse August. 21. de *Civitate Dei*, cap. 11. ubi videtur dicere, quod non requiritur iustitia pœnæ in illis perpenitentibus, ad hoc ut sit iustitiam culpæ: sed ideo est perpenitens, quia persona perpetua, & perpetuo manet in culpa. Sic enim, *Quod est de illa civitate mortali hominis supplicio prima mortis, hoc est de illa civitate immortalis, hominis supplicio secunda mortis, auferre.* Et paulo ante de panis quibusdam in illa civitate infidus, nonne, inquit, pro huius vite modo similia videtur panis eterni? Ideo quippe eterna esse non possunt: quia nec ipsa vita, quæ huius videtur, porrigitur in eternum. Vult dicere quod aliqua culpa talis est, quæ non meretur totalem exclusionem a civitate, & hæc est temporalis: respectu autem vite civilis, aliqua tanta est, quæ meretur totalem exclusionem ab illa vita civili, & illius in tenentis correspondet culpæ: extensio autem accedit, scilicet quod finita, quia vite finita: sic in proposito, culpa mortalitatis meretur totalem exclusionem ab illa civitate superna, sed ideo præcise perpetua est, quia vite cum culpa est perpetua. Per hoc videtur ratio, quia possibile est Deo secundum eam strictum rigorem iustitiam taxare peccatum mensuram secundum quod sufficienter responderet culpæ, cui natura esse statim humilianda; ergo quod pena eterna hæc infirmiter, non est quia æternitas sit per se de ratione pœnæ, inquantum æqualiter puniatur: sed accidit propter æternitatem personæ puniatur, & culpa remanentis: & itud magis salvat quomodo secundum modum delicti erit & plagarum modus: loquendo de intentione, quæ per se requiritur in pœna, extensio inhiat sibi accidit ex causis prædictis.

Ad aliud dico, quod hunc modum est duplex, curativa, & præservativa. si pœna dupliciter est medicina: corrigibilis inligitur ut curet: incorrigibilis, & præservet, non ipsam, sed alios: quia ad bonum communitatis est, quod determinentur per legislatorem alia quæ pœnæ, & illæ insiguntur delinquentibus, & non tantum in determinatione, sed etiam in infirmitate sunt medicæ præservativæ, illis, qui sunt in statu præservativis: quod autem puniuntur necesse

a. D. Tho. dist. præf. par. 1. q. 3. in 4. q. prin. Lib. 34. c. 3. super illud Job 4. Assimilabitur abyssum &c.

modo sit medicina, non capugnat iustitiæ, patet in panis civilibus, determinatis pro magis culpis.

Ad aliud dico, quod Iacobus intelligit de misericordia liberante, & similiter Augustinus. Ad aliud tantum, & quantum, non nominant æqualitatem quantitatis, sed proportionis, hoc est, quod qui plus se inordinate glorificavit, quam alii, ille secundum proportionem similem, plus alio puniatur: sicut licet peccatum excedat meritum, qui plus alio meretur, plus proportionaliter premiatur, quod nobis concedat &c.

D I S T I N. XLVII.

CIRCA istam quadragesimam septimam Distinctionem quæro primo.

Q U Æ S T I O P R I M A.

Vtrum universale iudicium sit futurum?

Q U O D non, Io. 12. Nunc iudicium est mundi, Præterea Nahum primo: Non punit Dominus ergo in idipsum. Item Aug. ad Hiesichium, In quo quem invenieris ultimus eius dies, in eo invenies eum ultimus seculi dies. Ex his omnibus cum hæc addita iudicium unicuique est quando moritur, sequitur quod nullum aliud iudicium expectetur. Hoc etiam probatur ratione, quia sententia non demandatur executioni nisi post iudicium, quia iustitia sequeretur iudicium post executionem sententia: sed damnati erunt damnati ante diem iudicii, & beati beati: ergo executio feret ante iudicium illius instantis, quæ tunc esset ferenda: ergo tunc feret iudicium iudicium. Præterea in Psal. Non resurgunt impij in iudicio. Præterea Matth. 19. dicit Christus Apollolis: Sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel: ergo Apollolis non iudicabuntur. Et pro hoc est Greg. *Moralium* 26. & conitur in litera dist. 47. quod in iudicio erant quatuor ordines, unus illorum qui iudicabunt, & non iudicabuntur.

(a) Oppositum August. 20. de Civitate Dei c. 21. loquens de sine libri Ilaie permittit, inquit, ipse Propheta sine Ecclesia, ad quod per ultimum iudicium facta Beatorum malorum discretio, occurrunt ubi pertractat distulse illa verba Ilaie ultimo: Veniet omni caro in conspectu meo adorare in Hierusalem, & egrediantur, & erubescunt membra hominum, qui pro carcerati sunt in me, utros translatio: Interpretum quæ & communitur vultur, & in fine subdit: In hanc erit in malis membra vel cadavera nominantur, profecto post resurrectionem carnis, cuius fides hic verum: non ubi omnino sit natur illud, quo boni, & mali sui finibus dirimentur, futurum esse iudicium declaratur.

a. C. 10. super illud Job. 36. Iudicium pœnæ et illud.

Respondeo, *Judicium* generaliter accipitur pro quocunque certa necesse, & illo modo sensus etiam distincte apprehendens obiectum, vel illiusmodi obiectum ab obiecto (ubi requiritur forte magis distincta apprehensio) dicitur *Judicium*. Unde *secundo de anima* dicitur sensus communis iudicare de sensibilibus diversorum sensuum, et alio modo *Judicium* dicitur certa apprehensio intellectualis etiam quocunque; & hoc modo de sensitiva cognitio de aliquo potest dici *Judicium* de veritate illius juxta illud *prim. Ethic. i. nuptiam que bene videtur quae cognoscitur. Et hic est bonus iudex*. Adhuc magis proprie dicitur de vero aliquo complexo, quia *secundum August. 3. de lib. arbit. Nullus iudicande regit aeternus, sed secundum quod de aliis* ergo *Judicium* est certa apprehensio de aliquo per aliud, quod verum exemplum apprehenditur esse verum per aliud, quia hoc est iniquitas tunc adhuc iudicatur verum per rationes terminotum, & secundum Philosophum *prima philosophorum*, principia cognoscuntur in quantum terminos cognoscuntur. Adhuc magis proprie dicitur de vero complexo; quod est conclusio, quia de conclusione iudicatur necum per terminos, sed per principia. Adhuc magis specialiter dicitur de conclusione practica quam speculativa, quia *Judicium* est distinctum sine estus practica consecutus iustitia; iustitia autem non respicit speculabilia, sed operabilia. Adhuc specialius (cum lex non tantum determinet agens & sapienda, sed determinet reddenda praemia bene meritis, & supplicia male meritis), in ex amore praemiorum illucinetur bene apendum, & ex timore poenarum, vel suppliciorum retrahitur a male agendo, & magis proprie *Judicium* dicitur determinatio agens & sapienda, & supplicia reddendis quam de aliis veritatis praedictis illas autem veritates licet quislibet possit ex principis practici elicere, & sic quasi ratiocinando iudicare; tamen adhuc brevius *Judicium* accipitur, prout pertinet ad habentem auctoritatem determinandi juxta illud, *Extra de sententis (c. 1. Sententia non nisi iudice lata, nulla est*, ergo competens ratio iudicis (sic in hoc, quod est completa determinatio, & auctoritas reddendi aliquid, secundum merita sua, *completis*, inquam; quia in iudice determinationem suam intellectus & determinationem voluntatis efficacit, hoc est, voluntatis praesentis, & agentis secundum determinationem intellectus retrahere; & hoc est, quod dicitur per per illud *quibentia*, quia per hoc intelligitur quod *in iudice*, qui secundum voluntatem suam efficaciter potest determinationem intellectus, & determinationem voluntatis perducere ad effectum. In hoc apparet de iudice in genere in a potestativum, & condempnativum. Nam iudici potest esse unamque aliqua, ex quibus sequitur in particulari illud esse potestativum, puta quia bene meruit, vel poenandus, quia male meruit, & prima sententia est approbativa, secunda condemnativa, juxta illa quae dicitur in nobis sequente obsequia sententis, puta si pro aliquo proponatur digna

iud.

c. 1. d. 1.

pen.

praemia; & iudex invenit proposita non esse vera; sequenda sententia repulsa a praemia. Similiter si contra aliquem proponatur aliqua digna supplicio, & inveniantur illa vera, sequitur sententia absolutiva seu absolvens, puta, talis coram nobis accusatus pronuntiatus innocens.

De Secundo dico, quod proprie accipiendo *Judicium*, & secundum utrumque membrum distinctum, et sic *Judicium* generale, ad quod non potest haberi demeritatio, quia minus notum est quousque redactio, & amon (ut dicitur est supra) reinterrectio (s) dicitur strari non potest. Sed ponitur ad istud quaevar congruentia *Prima talis*, quia congruum est illi altere separari a malis malis ab omnibus bonis, Non enim malis communiatur cum bono; nisi vel ad hoc ut malis cogatur, vel ut bonis per eum exerceatur; secundum illud *Aug. super Pl. Nunc autem venit finalis determinatio, ubi nec ultra boni exercitatur nec mali corrigantur ergo congruum est ferri finaliter generaliter sententiam; ergo & generale *Judicium* ut separatio illa generalis appareat iusta. Secunda congruentia, quia in secretis iustitiae, quae sunt circa singulas personas, licet sit iustitia non tamen omnibus inmissa. Rationabile est ergo quod Deus habeat aliquod *Judicium* generale, in quo manifestetur sententia, vel iustitia, quam exercet in iudicis particularibus.*

Tertia congruentia sicut res sunt a primo efficiente, in reclusatur in primum ut in finem; sed praeter speciem exitus remittit Deus per illam operationem; de qua dicit *Salvator lo. 3. Patet meae usque modo operari, ut ergo operer*. Fuit unum exitus universalis in prima reum creatione; ergo a simili praeter singulas redactiones congruit esse illam finalem reductionem in finem suam; & per consequens ad hoc unam finalem sententiam discretivam in qua nulli non redemptur. Quarta & est melior, quia praeter hoc, quod uniusquisque adhibetur regno, vel caeteri, tota multitudinis potestas ad regnum debet aliquando determinari ad possidendum illud, & tota illa multitudo relinquatur carceri, ut sic sit sequentia duarum familiarum; seu dicitur civitatum, seu tractat *Aug. per totum do. Civic. Dei*. Licet ergo singularetur mundi iste, tamen illa dicitur regno; nunc ille, nunc ille carceri, tamen congruum est esse aliquod *Judicium* generale, per quod tota multitudo praefatur regnum, mittatur in possessionem regni, & tota illa relinquatur carceri.

De Tercio. In illo iudicio aliud esse praevium, & videlicet innocentiam meritum, vel de meritorum, propter quae sequitur sententia talis vel talis. Et tunc totum meritum, scilicet illud sententiam, & executio illius, licet possit distingui in talis & executio. Primum dubium est, an fiat in removere, vel in instanti, & in tempore brevi, vel non brevi. Possibile quidem est, quod merita singulorum omnino singulis innotescant, tunc quod sententia cultura ex parte oblationis

Aaa 3

ni

nis: tamen si admittatur unusquisque intellectus suo modo intelligendi naturalis, tunc in tali ostensione requireretur magnum tempus ad intelligendum merita luce sive, primo illius, secundo illius, & sic de singulis. Secundum possibile est, quod unicusque manifestetur merita vel demerita propria in speciali, & merita vel demerita aliorum in generali; & hoc dupliciter. Vel sic, quod singulas personas consideret; tamen hanc ut iustum, & premiandam propter merita eius in generali concepta; & illam ut iniustam & puniendam propter demerita eius concepta in generali. Vel alio modo; non in singulis personis concipiendo in speciali; & merita eorum in generali, sed tam personas quam merita in generali, utpote concipiendo omnes res istas in terra esse teporibus & iuste condemnandas; omnes autem res istas Christum obstram in nubibus, esse iustos, & premiandos: & istorum primum requirere magnam successiosam, quia consideratio singularium singularum personarum, (licet sine consideratione singularum meritorum) non posset fieri subito a communi intellectu creato sine miraculo. Tertio modo in generali, vel quarto in speciali possibile esset per potentiam divinam non tantum manifestantem, sed creatam actum, vel actus cognoscendi, & intentiones distinctas omnium mortuorum; & hoc omnium personarum simul in quocunque intellectu: quia quæcumque non repugnant formaliter, & possunt successively recipi in aliquo, absoluta potentia divina possunt simul recipi in eodem. Et si istud ultimum ponatur, tunc illud premiandum non oportet esse nisi in instanti: sequens, scilicet ipsa sententia lata si proferatur vocaliter, erit in tempore; sitantem mentaliter, poterit esse in instanti; non tantum quantum ad Christum procurrentem, sed etiam quantum ad illos, pro quibus, vel contra quos sententia proferretur; quia possent fieri eos in instanti concipere sententiam talem, vel talem.

De quarto. Si erit ibi disceptatio vocalis, vel prolato sententia vocalis, erit in tempore: si autem est in instanti, oportet quod utrumque fit tantum mentaliter, & de eius possibilitate jam dicta est; vel quod magis videtur consonare Evangelio, quod disceptatio erit vocalis, & prolato sententia, sive ista disceptatio, manifestetur singulis subito, vel in parvo tempore, vel in magno.

De loco autem dicunt (a) aliqui quod erit in valle Josaphat secundum illud Jobelis. *3. Adducam omnes gentes in vallem Josaphat*: Sed plane vitio Apostolus prima Thes. *4. Quod boni raptientur obviam Christo in aera*, mali relinquuntur in terra; & boni non erant in valle Josaphat; mali forte erunt ibi, vel in circuitu in tanto loco, quantum poterit eos capere. Forte etiam conjicitur ab aliquo quod iudex descendat in aera; in quo fuit in transfiguratione, vel in quo transfiguratus est eorum Apostolus in qua transfiguratione ostendit lignum glorie in aera.

Ad primum argumentum sequitur ibi: *Nunc princeps mundi huius*

2. Nunc de Lira super 3. Jobel. & 4. ad Thez. 2. epist. D. Thez. presen. & in ar. 2. q. 2.

ius ejicietur foras, princeps, scilicet diabolus, qui usq; ad adventum Christi principabatur mundo. (licet tyrannice); ergo iudicium mundi, quod nunc est, ait Christus, et ad illam ejectionem, quia sententiabatur ipsam expellendum per passioem Christi. Ad secundam de Nalium, & similitur ad Augustinum, & ad rationem sequentem; dico, quod unusquisque in quantum persona privata iudicatur; & similiter familie est in termino viz. sibi penes; sed in quantum est pars familie deputatur pro aula, vel familia deputatur pro carcere, iudicabitur cum aliis iudicio finali. Et pro idem apparet ad dictum Gregor. de 4. ordinibus in iudicio. Peccati quidem in quantum ad disceptationem precedentem sententiam non iudicabuntur; sed nec ipsi nec alii iudicio pertinentes ad eos, ut privatas personas; sed in eo quod dicitur. *Tenite bene dicti Patris mei percipite regnum omnes in regni iudicabuntur iudicio generali, ut heredes illius regni, similitur in iudeles quantum ad disceptationem proxiam; non iudicabuntur iudicio generali, sed in illo, sic maledicti &c.* Et ipsi alii, quibus prolata est disceptatio, iudicabuntur in communi, ut membra carceris. Et tunc accretet aliquod iudicium unicusque delecto ultra illud, quod habent in iudicio particulari; quia qui libet gaudebit ad integratam suam civitatem, & accretet aliquod supplicium cuiuslibet damnato ultra supplicium partiale sibi taxatum, quia integritas, vel repletio carceris unicusqueque in carceratum arguitur.

Ad illud Psal. *1. Non resurget*, verum est ad vitam, iuxta illud *2. Machab. 7. Libi autem resurrebit ad vitam non erit.* Et hoc apparet ex eo, quod funditur, *neque peccatori in consilio iustorum*, sive accipitur *ibi iustorum*, id est de iustis consilium, quod perpetuo beatificetur, id est Dei sive consilium iustorum, quo scilicet consistunt, consilium iustorum, est in omni voluntati divina concordare, & in illam concordiam impii non resurgunt.

QUESTIO II.

Primum mundus sit purgandus per ignem.

Quod non: quia tunc idem purgaret se, quod est inconveniens. Oppositum in Psal. *95. Ignis ante ipsum procedet, & adducetur in litera.*

Respondet, illa conflagratio, vel purgatio per conflagrationem (quæ predicatur in multis auctoritatibus, & præcipue secundum Petz. *Celi ardentes solventur, elementa vero ignis ardore tabescent* &c.) multipliciter est possibilis modo, quia omni modo qui non includit contradictionem; sed quia deus fit magis confusus nature partium universi inquiramus. Possit esse, quod aliquis ignis fit de novo creatus; & magne vel parve quantitatis; & possit esse, quod sic simul in aliqua rota latitudine, & spissitudine circa terram, & non ubique, nisi per motum circa terram; & similitur possit esse utrumque istorum. Primum quod ignis fit generatus. Secundum, quod sit in aliqua determinata parte super terram, & non ubique, nisi per motum circa

A. na 4. & in ar. 2. q. 2.

terram. De his, ergo duobus, scilicet productione illius ignis, & hoc productionis, vel conservationis, live continuationis inquiratur, sed De primo. Si ponatur creatus, oportet ponere, quod tantumdem de alio corpore corruptibili annihilatur, vel quod in tota substantia corpore corruptibili fiat condensatio, correspondens quantitati illius ignis creati, vel oportet ponere, quod ille ignis creatus sit simul cum alio corpore. Si etiam ponatur generatus, & per consequens ex alio corpore grossiori (quia ignis est subtilissimus corpus inter corpora corruptibilia) oportet dicere quod aliquid corpus corruptibile in tantum condensatur, quantum illud est in quantitate corporis ex quo generatur, vel quod proportionaliter illi quantitati, et convertitur in corpus rarius corruptur in aerem. Si ergo generatur ex aere, & oportet vel quod aer in aquam converteretur, vel aqua in terram in eadem proportione, quae correspondet locutioni illius generati. Patet in exemplo. Est enim quod tota sphaera aeris dividitur in decem partes, ex una illarum generatur ignis, & habet decem partes, & quantum qualibet est in quantitate, ex qua generatur totus ignis. Tunc quae novem partes aeris, quae remanent, ubi habebat locum, vel oportet quo corpora esse simul, vel oportet illas condensari, vel alia corpora circumstantia usque ad non repletionem loci novem partium. Si autem hoc fiat per conversionem illarum novem partium in aquam, habebit tunc locatio ignis generati, et si non fiat condensatio alioquin alterius, quia illa novem non generant unam partem aquae, sed loca: quae cum decem partibus ignis prius generati, quorum una locatur in loco aeris corrupti in ignem, impleant repletionem decem partium aeris, & tunc esse cum incensio ignis diluivum aquae, licet non in tanta quantitate, inquantum est in conditio ignis, a qua quae excedere aquam praevallentem in decem partes ad illum ignem novam generationem.

De secundo. Cum ignis non maneat extra sphaeram suam, nisi in repositiva generatione secundum illud Philostophi de Juvante et de sensu. *Cum semper est in fieri*, quomodo permanet in aliqua sphaera completa circa terram? quomodo etiam deputatur, cum deputatio non sit, nisi per contempionem alicujus impunitatis, utque vaporem, vel assortionem talium corporum mixtorum, ex quibus est impunitas aeris? Resolvitur ergo quantum ad usumque attendum, videtur probabilius dicere, quod hinc ignis potest extrahi iam sperari esse in materia alioquin corpore in corpore ignito: et in carbone, vel lignina, et ergo quod in his partibus solidis, vera forma ignis, nisi ponatur forma speculifica distincta simul per se, et cum materia, quod videtur inconveniens. Si vero vapores existant in aere per iuxta-positionem possunt agitari, & ita ignis successiva, & nunc illorum vaporem, nunc illorum saltem pro toto aere supra partem regionis habitabili humanum, potest dici illa consflagratio. Erperit illud bene deparatur aer, quia illa corpora ignita convertuntur statim in verum & purum aerem in sua regione praedominante scilicet aere, & illo corpore ignito propter qualitates mutuas contrarias in ipso, scilicet ignis, & vaporis inordinatam resistente aeri, & quia quodammodo agit ad destinationem sui &

De aere autem non ignitus, non sic esse statim convertibilem ab igne in purum aerem, apparet ergo quomodo statim non possit ad idem purum aerem esse generati quia per actionem illam prævia coherens ignis debet habere quantitate generati in seipsum: aequum vero, & substantia valde habere quilibet aequa, & dicuntur a continentem, ut statim converterent in ipsa coactione, & sic generatur ab aere, qui non sic poterat in seipsum convertere illa vapor in tantum grossior. Ad argumentum dico, quod ignis semper manet in se purus partem tenentem, cum quia lumen actus sui, quod statim non invenit ignis in se, siquid exteant nature considerat ad rationem illam: cum quia nihil per actionem corporum condensa debet ad illam regionem ignis puri, ut sic fiat ignis impure, speculificatur autem illa impunitas de uno factiorum oblatum idalis, & de inextinguibile ex peccatis hominis, non ascendit ad sphaeram ignis, quam est in se, nec alia qua infectio quæcumque ex actibus hominis usque ad ignem potest ascendere: illa autem deputatio ponitur propter impunitatem aeris, & contrariam ex actibus peccati humani, ideo non sequitur ignem purgare seipsum.

D I S T. XLVIII.

C R C A istam quadragesimam octavam distinctionem quanto primo.

Q U Æ S T I O.

Quod non iudicare non est, nisi potestatem habentis & dominantis super iudicatum: Christus secundum naturam humanam est iudicatur non iudex: ergo non Dominus. Præterea Aug. lib. 3. de civitate Dei super illud Jo. 5. *Vultus quos vult vivificat: facit autem corpus suum pater: sed alia secundum dispensationem humanitatis: in se qua est minor patre: & post subdit, secundum autem quod Deus est: vivificat animas: Iudicare autem magis pertinet ad divinitatem, & quia ad corpus: ergo illud non competit. Christus, nisi secundum quod Deus est. Præterea si in forma humana iudicabit, ergo gloria, cum non: si gloria, sequitur duplex inconveniens: Primum, quod corpus gloriosum possit videri oculis corporali, & hoc non gloria, quia dicitur videri non, in ista illud Ioan. 6. *Videri non potest in carne: & sic dicitur: Aliud est inventum, quia tunc dicitur: et dolo dicitur in visione illius forma gloria, & delatitate in ipso: & hoc, & perceptum a sensu, & electat, nullam autem desideratorem, & habentem in alio iudicatur, sed dolo dicitur, & tremorem: Sed secundum videtur esse contra illud Lucæ 24. *Primo cum processerit magnam: & in illa: & Oppositum Ioan. 6. *Perfessionem dei: iudicatur a facere, quia filius hominis est: ergo, secundum naturam humanam****